

УДК 371:811(485)

НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ В ОBOB'ЯЗКОВІЙ ШКОЛІ: ШВЕДСЬКИЙ ДОСВІД

У статті проаналізовано шведський досвід навчання іноземних мов на етапі обов'язкової шкільної освіти. Акцентовано увагу на вихідних положеннях методики SPRINT, яка набула широкого застосування у Швеції.

Ключові слова: контекстно-мовне інтегроване навчання, мультидисциплінарне навчання, вчитель іноземної мови, методика SPRINT, обов'язкова школа, гімназія.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Нові вимоги, які постають перед сучасним вчителем, його підготовкою та професійними якостями зумовлюють потребу врахувати досвід та новітні здобутки інших країн у сфері освітньої політики, зокрема, у галузі навчання іноземних мов, а також виявити та подолати негативні. Країною, що однією з перших приєдналася до Болонського процесу, стала Швеція. Сьогодні вона займає одне з перших місць щодо якості освіти, тому цей досвід є цінним для оптимізації та удосконалення якості підготовки висококваліфікованих фахівців в Україні.

Аналіз останніх джерел та публікацій, в яких започатковано розв'язання означеної проблеми та на які автор робить опертя. Питанням організації освіти у Швеції займалися як вітчизняні, так і зарубіжні вчені. Зокрема, специфіку шкільної освіти розглядали Р. Ніфарін, І. Луговська, стан доуніверситетської професійної підготовки Е. Ісмаїлов, проблеми вищої школи Ю. Дерябін, різноманітні аспекти освіти дорослих В. Давидова, Т. Зотова, О. Огієнко, розвиток змісту шкільної іншомовної освіти вивчала Л. Мовчан, досвід реформування початкової школи Швеції – О. Ярова, проблему навчання

іноземних мов у системі шкільної освіти Швеції: Б. Остранд, Г. Ерікссон, Т. Ліндبلاد, У. Лундстрьом, П. Малмберг та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується означена стаття. Більшість дослідників розглядають загальні тенденції у підходах до організації навчання різних предметів у школах Швеції, проте питання специфіки визначення змісту навчання іноземної мови на етапі обов'язкової шкільної освіти потребує поглибленого аналізу.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження сучасних тенденцій розвитку системи шкільної обов'язкової освіти Швеції.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Освіта у Швеції є безкоштовною, адже повністю, або частково фінансується з державного бюджету та є доступною для усього населення країни, незалежно від соціального статусу чи національності. Базове навчання у Швеції складається з 2-х етапів: загальноосвітньої середньої школи і гімназії. Обов'язкова шкільна освіта (3 ступені: початковий (1-3 класи), молодший середній (або проміжний 4-6 класи) і старший середній (8-9 класи)) складає 9 років обов'язкової школи (як правило 7-16 років). Середню освіту здобуває більшість учнів, що продовжує навчання у гімназіях (як правило 16-19 років). Навчальна програма є загальною для 1-9 років навчання. До «початкової» програми включено шведську мову, математику, музику, ручну працю, гімнастику, релігію. Англійська мова, наприклад, додається в навчальний план з третього класу.

Акцент у змісті навчання іноземних мов у Швеції робиться на комунікативному та багатомовному навчанні, це пов'язано насамперед з необхідністю забезпечення громадянам Швеції повноцінного членства в ЄС через мобільність на ринку праці, з метою навчання, туризму та культурного обміну. Мотивація до оволодіння іноземними мовами простежується на суспільному рівні, адже держава активно проводить політику мультилінгвізму. Вивчення мов відбувається шляхом опанування шведської мови як рідної для шведів, або іноземної для національних меншин, оволодіння англійською

мовою як обов'язковим предметом, а також опанування другою іноземною мовою (німецькою, французькою, іспанською) [2, 216].

Як першу іноземну мову у Швеції вивчають обов'язково - англійську. На її вивчення відводиться більше годин, порівняно з вивченням другої іноземної. Так як кожна школа визначає самостійно розподіл годин для вивчення іноземної мови у різних класах, середній часовий розрахунок становить 480 годин на вивчення англійської і 320 на вивчення другої іноземної мови [3]. На практиці вивчення англійської мови розпочинається у віці 9-10 років (3-й або 4 -й класи), хоча останньою тенденцією є більш ранній початок – 7 років (1 -й клас) [1, с.173]. Школи у Швеції мають свободу у визначенні класу, з якого вводиться іноземна мова як обов'язковий предмет. Центральні органи управління освітою у Швеції визначають вікові межі від 7 до 10 років, як було зазначено вище. Згідно зі статичними даними у Швеції 57.3% учнів віком 9 років вивчають принаймні одну іноземну мову [4, 25]. Вивчення інших факультативних іноземних мов починається у різному віці, оскільки школи мають право автономно вирішувати це питання [4, 32]. Як правило, вік з якого починають вивчення другої іноземної мови становить 12 років. У Швеції усі школи пропонують навчання щонайменше двох іноземних мов (французької, іспанської, німецької) протягом обов'язкового навчання і трьох на етапі середньої освіти [4, 45]. Отже, вивчення однієї іноземної мови є обов'язковим у віці від 16 до 19 років, але всі школи пропонують три іноземні мови, як додаткову опцію до вивчення англійської. За цей час (16-19 р.) учні мають визначитись з тим, у яких освітніх установах вони вивчатимуть дві іноземні мови як обов'язкові предмети.

У обов'язкових школах Швеції іноземної мови можуть навчати *semi-specialist teachers* (учителі, які мають право навчати групі з щонайменше трьох різних дисциплін, одна з яких іноземна мова), на відміну від гімназій, у яких навчають *specialist teachers* (учителі, які мають право навчати одному або двом предметам, тобто іноземній мові і будь-якому іншому, або лише іноземній мові). Учителі ІМ – спеціалісти підготовлені до навчання двох різних предметів, один

з яких іноземна мова; або вони можуть присвятити увесь час лише вивченню мови і не навчати інших предметів [4, 86]. У Швеції більше 50% вчителів ІМ, які поряд з однією іноземною мовою навчають немовному предмету.

У школах Швеції існують різноманітні методики викладання, вибір яких здійснюється як вчителем, так і радою муніципального округу. Найбільшої популярності сьогодні у країні набуло контекстно-мовне інтегроване навчання (Content and Language Integrated Learning (CLIL)), якому відповідає шведська аббревіатура SPRINT. Навчання за цією методикою базується на вивченні немовних предметів засобами ІМ, здебільшого англійської. Застосування цього методу у різних школах відбувається по-різному. Це можуть бути два вчителі, які об'єднуються для навчання предмету і мови (міждисциплінарна робота). Інколи один вчитель відповідає за навчання предмету і мови [2, 217].

Метою вивчення іноземної мови, зокрема, англійської в обов'язковій школі є розвиток мовних навичок та важливих соціокультурних знань з метою функціонування учнів у різноманітних ситуаціях, у яких англійська мова використовується як засіб спілкування. Метою вивчення другої, або третьої іноземної мови є надання необхідного обсягу знань для говоріння та письма мовою, яка вивчається. Також вивчення другої та третьої іноземної мови має забезпечити розширення світогляду, способу мислення, знань традицій та культури країн, мова яких вивчається. У такому випадку мова і соціальна взаємодія між учнями набуває важливої ролі. Уява та гра, матеріали, що підсилюють мотивацію і зацікавлення є невід'ємними елементами навчання.

Під час навчання іноземної мови не надається переваги формуванню усних навичок, або письма; продукуванню або розумінню. Учні мають ініціювати та приймати участь у розмові іноземною мовою, описувати та висловлювати власні погляди, розвивати здатність ставлення до інших людей і світу в цілому, розуміти різні форми усної мови і бути обізнаними з її соціальними і регіональними прийнятими варіантами. Учні мають приймати участь у дискусіях, реагувати на погляди інших та вдосконалювати власне володіння іноземною мовою.

Велика увага звертається на контент, адже у дітей з раннього віку є доступ до іншомовних, зокрема англійських телепередач (у більшості телеканалів шведського телебачення домінують англійські програми і т.д.). Вимові, яка встановлюється на початковому етапі навчання, увага приділяється протягом усього періоду навчання у школі. Вона набуває розвитку завдяки прослуховуванню та повторенню (імітації). Граматиці приділяється більша увага на старших етапах, особливо граматичним структурам [3]. Тобто, вчитель на уроці іноземної мови має спрямовувати навчання учня, мотивувати його до подальшої самостійної діяльності та враховувати його вподобання.

Висновки та результати дослідження, перспективи подальших розвідок у пропонованому напрямку. Специфіка навчання іноземних мов у обов'язкових школах Швеції полягає у самостійному розподілі годин, наявності мультидисциплінарного підходу та активного запровадження методики SPRINT. В умовах мультилінгвізму відбувається обов'язкове навчання англійської мови та на вибір ще двох іноземних мов.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Лавриченко Н. Сучасна початкова шкільна освіта у Європейському вимірі / Н. Лавриненко // Початкова школа. – 2006. – № 12. – С. 51-54.
2. Мовчан Л.Г. Використання досвіду Швеції у вітчизняній практиці навчання іноземних мов / Л.Г.Мовчан // Гуманізація навчально-виховного процесу: збірник наукових праць / за заг. ред. проф. В.І. Сипченка. – Слов'янськ : СДПУ, 2011. – Спец. вип. 7. – Ч. II. – С. 214–220.
3. Foreign Language Teaching in Schools in Europe. National description of SWEDEN. Supplement to the Eurydice study : country reports, 2001. - 15p.
4. Key Data on Teaching Languages at School in Europe 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/key_data_series/143EN.pdf. – Назва з екрану.

Рудник Юлія

Обучение иностранных языков в школах Швеции: организационный дискурс

В статье проанализирован шведский опыт обучения иностранным языкам на этапе обязательного школьного образования. Акцентируется внимание на

исходных положениях методики SPRINT, которая получила широкое применение в Швеции.

Ключевые слова: контекстно-языковое интегрированное обучение, мультидисциплинарное обучение, учитель иностранного языка, методика SPRINT, обязательная школа, гимназия.

Rudnik Julia

Foreign language teaching in schools of Sweden: organizational discourse

In the article Swedish foreign language teaching experience at the stage of compulsory school has been analyzed. The emphasis is made on the original statements of SPRINT methodology, which became widespread in Sweden.

Key words: Content and Language Integrated Learning, multidisciplinary study, foreign language teacher, SPRINT methodology, compulsory school, gymnasium.